

**ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ВИЗНАННЯ
ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СТОСОВНО ОПІКИ
НАД ДІТЬМИ ТА ПРО ПОНОВЛЕННЯ ОПІКИ НАД
ДІТЬМИ ***

Люксембург, 20 травня 1980 року

European Treaty Series/105

* Офіційний переклад

Держави-члени Ради Європи, які підписали цю Конвенцію,

визнаючи, що благополуччя дитини має в державах-членах Ради Європи першорядне значення при ухваленні рішень стосовно опіки над нею,

вважаючи, що запровадження заходів, які забезпечують більш широке визнання та виконання рішень стосовно опіки над дитиною, сприятиме посиленню захисту благополуччя дітей,

вважаючи за доцільне, з огляду на цю мету, наголосити, що право доступу батьків до дитини є нормальним наслідком права на опіку,

відзначаючи зростаючу кількість випадків, у яких діти неправомірно переміщуються через міжнародні кордони, а також труднощі забезпечення належного вирішення проблем, що постають у таких випадках,

бажаючи запровадити відповідні положення, які дозволяють поновлювати опіку над дітьми у випадках її свавільного припинення,

переконані у доцільності запровадження з цією метою заходів, які задовольняють різним потребам і враховують різні обставини,

бажаючи встановити правове співробітництво між їхніми органами опіки,

погодилися про таке:

Стаття 1

Для цілей цієї Конвенції:

- a) *дитина* означає особу будь-якого громадянства, що не досягла 16 років і не має права самостійно вирішувати щодо місця свого постійного проживання за законодавством про місце її постійного проживання, про її громадянство чи за внутрішнім законодавством запитуваної держави;
- b) *орган опіки* означає судовий чи адміністративний орган;
- c) *рішення стосовно опіки* означає рішення органу опіки, яке стосується опікування за особистістю дитини, включаючи право вирішувати щодо місця її постійного проживання, чи права доступу до неї;
- d) *неправомірне переміщення* означає переміщення дитини через міжнародний кордон на порушення рішення стосовно опіки над нею, яке було ухвалене у Договірній Державі та є обов'язковим для виконання у такій державі; неправомірне переміщення також включає:
 - i) неповернення дитини через міжнародний кордон після закінчення періоду здійснення права на доступ до цієї дитини або після закінчення будь-якого іншого тимчасового перебування на території іншій, ніж та, на якій встановлено опіку;
 - ii) переміщення, яке згодом проголошується незаконним за змістом статті 12.

Частина I

Центральні органи опіки

Стаття 2

1. Кожна Договірна Держава призначає центральний орган опіки для виконання функцій, передбачених цією Конвенцією.

2. Федеративні держави та держави, які мають більше однієї правової системи, можуть призначати більше одного центрального органу опіки та визначають сферу їхньої компетенції.

3. Генеральний секретар Ради Європи повідомляється про будь-яке призначення згідно із цією статтею.

Стаття 3

1. Центральні органи опіки Договірних Держав співпрацюють один з одним і сприяють співробітництву між компетентними органами їхніх відповідних країн. Вони діють з усією необхідною оперативністю.

2. З метою сприяння функціонуванню цієї Конвенції центральні органи опіки Договірних Держав:

- a) забезпечують передачу прохань про надання інформації, які надходять від компетентних органів і стосуються правових і практичних питань невирішених справ;

- b) надають один одному на прохання інформацію про своє законодавство, що стосується опіки над дітьми, та про будь-які зміни у ньому;
- c) інформують один одного про будь-які труднощі, які можуть виникнути у застосуванні Конвенції, а також, коли це можливо, усувають перешкоди її застосуванню.

Стаття 4

1. Будь-яка особа, яка отримала на території Договірної Сторони рішення стосовно опіки над дитиною і яка бажає, щоб це рішення було визнане або виконане на території іншої Договірної Сторони, може подати з цією метою заяву до центрального органу опіки у будь-якій Договірній Стороні.

2. До заяви додаються документи, зазначені у статті 13.

3. Центральний орган опіки, який отримує заяву, якщо він не є центральним органом опіки запитуваної держави, надсилає документи безпосередньо та без зволікань до цього центрального органу опіки.

4. Центральний орган опіки, який отримує заяву, може відмовитися виконувати свої обов'язки у випадках, коли ясно зрозуміло, що умови, викладені у цій Конвенції, не задовольняються.

5. Центральний орган опіки, який отримує заяву, без зволікань інформує заявника про стан розгляду його заяви.

Стаття 5

1. Центральний орган опіки запитуваної держави без зволікань вживає чи забезпечує вжиття всіх, на його думку, відповідних заходів, якщо необхідно шляхом порушення судового розгляду в компетентних органах, для того, щоб:

- a) встановити місцезнаходження дитини;
- b) запобігти, зокрема шляхом будь-яких необхідних тимчасових заходів, заподіяння шкоди інтересам дитини чи заявника;
- c) забезпечити визнання чи виконання рішення;
- d) забезпечити доставку дитини до заявника у разі виконання рішення;
- e) інформувати запитуючий орган про вжиті заходи та їхні результати.

2. Якщо центральний орган опіки запитуваної держави має підстави вважати, що дитина знаходиться на території іншої Договірної Держави, він надсилає документи безпосередньо та без зволікань до центрального органу опіки цієї держави.

3. За винятком витрат на репатріацію, кожна Договірна Держава зобов'язується не вимагати від заявника сплати жодних витрат, пов'язаних із будь-якими заходами, здійсненими згідно з пунктом 1 цієї статті центральним органом опіки цієї держави від імені заявника, включаючи судові витрати та у разі необхідності витрати, пов'язані із допомогою адвоката.

4. У разі відмови визнавати або виконувати рішення та якщо центральний орган опіки запитуваної держави вважає за необхідне підтримати прохання заявника про порушення судового розгляду у цій державі стосовно суті справи, цей орган опіки вживає всіх можливих заходів для забезпечення представництва заявника при розгляді справи на умовах не менш сприятливих, ніж умови, що надаються особі, яка постійно проживає у цій державі та є її громадянином, і з цією метою він може порушити судовий розгляд у своїх компетентних органах.

Стаття 6

1. З урахуванням будь-яких спеціальних домовленостей, досягнутих між відповідними центральними органами опіки, та положень пункту 3 цієї статті:

- a) повідомлення, які надсилаються центральному органу опіки запитуваної держави, складаються офіційною мовою чи однією з офіційних мов цієї держави або супроводжуються перекладом на цю мову;
- b) однак центральний орган опіки запитуваної держави приймає повідомлення, які складені англійською чи французькою мовою або які супроводжуються перекладом на одну із цих мов.

2. Повідомлення, які надсилаються центральним органом опіки запитуваної держави, включаючи результати проведених розслідувань, можуть складатися офіційною мовою чи однією з офіційних мов цієї держави або англійською чи французькою мовою.

3. Договірна Держава може повністю або частково не застосовувати положення пункту 1b цієї статті. Якщо Договірна Держава заявила таке застереження, будь-яка інша Договірна Держава може також застосовувати це застереження щодо цієї держави.

Частина II

Визнання та виконання рішень і поновлення опіки над дітьми

Стаття 7

Рішення стосовно опіки, ухвалене у Договірній Державі, визнається та, якщо воно є обов'язковим для виконання у державі походження, приймається до виконання у будь-якій іншій Договірній Державі.

Стаття 8

1. У випадку неправомірного переміщення центральний орган опіки запитуваної держави забезпечує негайне вжиття заходів для поновлення опіки над дитиною, якщо:

- a) на час порушення судового розгляду у державі, в якій було ухвалено рішення, або на час неправомірного переміщення, якщо воно сталося раніше, дитина та її батьки були громадянами тільки цієї держави та дитина постійно проживала на території цієї держави; і
- b) прохання про поновлення опіки було подане до центрального органу опіки упродовж шестимісячного періоду від дати неправомірного переміщення.

2. Якщо у відповідності до законодавства запитованої держави вимоги пункту 1 цієї статті не можуть бути виконані без звернення до суду, жодна із підстав відмови, визначена у цій Конвенції, до судового розгляду не застосовується.

3. Якщо між особою, яка здійснює опіку над дитиною, та іншою особою є офіційно підтверджена компетентним органом угода про надання цій іншій особі права доступу до дитини та якщо дитину, вивезену за кордон, не було повернуто опікуну після закінчення узгодженого періоду, опіка над дитиною поновлюється у відповідності до пунктів 1b і 2 цієї статті. Це правило застосовується також у випадку рішення компетентного органу надати таке право особі, яка не здійснює опіки над дитиною.

Стаття 9

1. У випадках неправомірного переміщення, не передбачених у статті 8, у яких до центрального органу опіки упродовж шестимісячного періоду від дати переміщення подається відповідна заява, у визнанні та виконанні рішення може бути відмовлено тільки якщо:

- a) у випадку ухвалення рішення за відсутності відповідача або його законного представника, відповідачу не було вручено документа про порушення судового розгляду або аналогічного документа достатньо завчасно для того, щоб він міг підготувати свій захист; проте невручення такого документа не може бути підставою для відмови у визнанні чи виконанні рішення, якщо вручення документа не було здійснене внаслідок приховування відповідачем свого місцезнаходження від особи, яка порушила судовий розгляд у державі походження;

- b) у випадку ухвалення рішення за відсутності відповідача або його законного представника, повноваження органу опіки, який ухвалив рішення, не були обгрунтовані:
 - i) постійним місцем проживання відповідача;
 - ii) останнім місцем спільного постійного проживання батьків дитини, якщо принаймні один з батьків продовжує там постійно проживати; або
 - iii) постійним місцем проживання дитини;
- c) рішення є несумісним із рішенням стосовно опіки, яке стало обов'язковим для виконання у запитуваній державі до переміщення дитини, якщо дитина постійно не проживала на території запитуючої держави упродовж одного року до її переміщення.

2. Якщо до центрального органу опіки заява не подається, застосовуються також положення пункту 1 цієї статті, якщо прохання про визнання та виконання рішення подається упродовж шести місяців від дати неправомірного переміщення.

3. Суть рішення, ухваленого в іншій країні, не може переглядатися за жодних обставин.

Стаття 10

1. У випадках, не передбачених статтями 8 і 9, у визнанні та виконанні рішень може бути відмовлено не

тільки на підставах, зазначених у статті 9, але також на будь-якій з таких підстав:

- a) якщо встановлено, що наслідки рішення явно суперечать основоположним принципам законодавства запитуваної держави про сім'ю та дітей;
- b) якщо встановлено, що через зміну обставин, включаючи вплив часу, але не включаючи просту зміну місця проживання дитини після неправомірного переміщення, наслідки первісного рішення явно більше не відповідають інтересам благополуччя дитини;
- c) якщо на час порушення судового розгляду у державі походження:
 - i) дитина була громадянином запитуваної держави або постійно проживала в ній та не мала жодних таких зв'язків із державою походження;
 - ii) дитина була одночасно громадянином держави походження та запитуваної держави і постійно проживала у запитуваній державі;
- d) якщо рішення є несумісним із рішенням, яке було ухвалене у запитуваній державі або є обов'язковим для виконання у цій державі після його ухвалення у третій державі, згідно із судовим розглядом, порушеним до подання прохання про визнання чи виконання рішення, а також якщо відмова відповідає інтересам благополуччя дитини.

2. У таких самих випадках судовий розгляд справи про визнання чи виконання рішення може бути відкладений на будь-якій з таких підстав:

- a) якщо розпочато звичайну процедуру перегляду первісного рішення;
- b) якщо судовий розгляд справи про опіку над дитиною, який було розпочато до порушення судового розгляду у державі походження, ще не закінчено у запитуваній державі;
- c) якщо предметом судового розгляду справи про виконання рішення або будь-якого іншого судового розгляду справи про визнання рішення є інше рішення стосовно опіки над дитиною.

Стаття 11

1. Рішення про право доступу до дитини та положення рішень стосовно опіки, в яких йдеться про право доступу до дитини, визнаються та виконуються на таких самих умовах, як й інші рішення стосовно опіки.

2. Однак компетентний орган запитуваної держави може встановити умови запровадження та здійснення права доступу до дитини з урахуванням, зокрема, зобов'язань, взятих сторонами з цього питання.

3. Якщо жодного рішення про право доступу до дитини не було ухвалено або якщо у визнанні чи виконанні рішення стосовно опіки було відмовлено, центральний орган опіки запитуваної держави може звернутися до своїх компетентних органів із проханням ухвалити рішення про право доступу до дитини, якщо особа, яка претендує на право доступу до дитини, цього вимагає.

Стаття 12

Якщо на час переміщення дитини через міжнародний кордон у Договірній Державі не було ухвалено жодного обов'язкового для виконання рішення стосовно опіки над цією дитиною, положення цієї Конвенції застосовуються до будь-якого наступного ухваленого у Договірній Державі на прохання будь-якої заінтересованої особи рішення, що стосується опіки над цією дитиною і проголошує переміщення незаконним.

Частина III

Процедура

Стаття 13

1. До прохання про визнання або виконання в іншій Договірній Державі рішення стосовно опіки додаються:

- a) документ, яким центральний орган опіки запитованої держави уповноважується діяти від імені заявника або призначати з цією метою іншого представника;
- b) копія рішення, яка задовольняє необхідним умовам автентичності;
- c) у випадку ухвалення рішення за відсутності відповідача або його законного представника, документ, який засвідчує, що відповідачу належним чином було вручено документ про

порушення судового розгляду або аналогічний документ;

- d) у разі необхідності будь-який документ, який засвідчує, що у відповідності до законодавства держави походження рішення є обов'язковим для виконання;
- e) коли це можливо, заява про місцезнаходження або можливе місцезнаходження дитини у запитуваній державі;
- f) пропозиції стосовно шляхів поновлення опіки над дитиною.

2. Документи, згадані вище, у разі необхідності супроводжуються перекладом відповідно до положень статті 6.

Стаття 14

Кожна Договірна Держава застосовує просту та оперативну процедуру визнання та виконання рішень стосовно опіки над дитиною. З цією метою вона забезпечує, щоб прохання про виконання рішення могло подаватися шляхом простої заяви.

Стаття 15

1. До ухвалення рішення згідно з пунктом 1b статті 10 відповідний орган опіки запитуваної держави:

- a) з'ясовує думку дитини, якщо це можливо, зокрема, з огляду на її вік і рівень розуміння; та

b) може вимагати проведення будь-яких відповідних розслідувань.

2. Витрати на розслідування у будь-якій Договірній Державі сплачуються державою, в якій вони проводяться.

3. Прохання про розслідування та результати розслідування можуть надсилатися відповідному органу опіки через центральні органи опіки.

Стаття 16

Для цілей цієї Конвенції вимагати легалізацію чи будь-яку іншу подібну формальність забороняється.

Частина IV

Застереження

Стаття 17

1. Договірна Держава може заявити застереження про те, що у випадках, які охоплюються статтями 8 і 9 або однією з цих статей, у визнанні та виконанні рішень стосовно опіки може бути відмовлено на таких передбачених у статті 10 підставах, які можуть бути визначені у застереженні.

2. У визнанні та виконанні рішень, ухвалених у Договірній Державі, яка заявила застереження, передбачене у пункті 1 цієї статті, може бути відмовлено у будь-якій іншій Договірній Державі на будь-якій з інших підстав, зазначених у цьому застереженні.

Стаття 18

Договірна Держава може заявити застереження про те, що вона не вважає для себе обов'язковими положення статті 12. Положення цієї Конвенції не застосовуються до рішень, що зазначені у статті 12 і що були ухвалені у Договірній Державі, яка заявила таке застереження.

Частина V

Інші документи

Стаття 19

З метою отримання визнання та виконання рішення ця Конвенція не виключає можливості застосування будь-якого іншого міжнародного документа, що є чинним у стосунках між державою походження та запитуваною державою, чи будь-якого іншого закону запитуваної держави, який не впливає із міжнародної угоди.

Стаття 20

1. Ця Конвенція не зашкоджує жодним зобов'язанням, які Договірна Держава може мати перед недоговорною державою за міжнародною угодою, що стосується питань, які регулюються цією Конвенцією.

2. Якщо дві чи більше Договірних Держав ухвалили однакові закони стосовно опіки над дітьми або запровадили спеціальну систему визнання чи виконання рішень у цій галузі або якщо вони зроблять це у майбутньому, вони можуть застосовувати у стосунках між ними такі закони чи таку систему замість цієї Конвенції або будь-якої її частини.

У разі застосування цього пункту держави повідомляють про своє рішення Генерального секретаря Ради Європи. Повідомлятися також мають будь-які зміни чи будь-яке відкликання цього рішення.

Частина VI

Заключні положення

Стаття 21

Цю Конвенцію відкрито для підписання державами-членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації, прийняттю чи затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 22

1. Ця Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати, на яку три держави-члени Ради Європи висловили свою згоду на обов'язковість для них цієї Конвенції у відповідності до положень статті 21.

2. Стосовно будь-якої держави-члена, яка висловлюватиме свою згоду на обов'язковість для неї Конвенції після набрання нею чинності, Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти чи документа про прийняття або затвердження.

Стаття 23

1. Після набрання чинності цією Конвенцією Комітет міністрів Ради Європи може запропонувати приєднатися до цієї Конвенції будь-якій державі, яка не є членом Ради, у рішенні, що ухвалюється більшістю голосів, передбаченою у статті 20d Статуту, та одноставним голосуванням представників Договірних Держав, які мають право засідати в Комітеті.

2. Стосовно будь-якої держави, що приєдналася до Конвенції, Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі на зберігання документа про приєднання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 24

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання може визначити територію (території), до якої застосовуватиметься ця Конвенція.

2. Будь-яка держава у будь-який інший час після цього заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може поширити дію цієї Конвенції на будь-яку іншу територію, визначену в цій заяві. Стосовно такої території Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, може стосовно будь-якої території, визначеної в цій заяві, бути відкликана шляхом подання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного періоду від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 25

1. Держава, що має дві чи більше територіальних одиниць, в яких у питаннях опіки над дітьми та визнання і виконання рішень стосовно опіки застосовуються різні правові системи, під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти чи свого документа про прийняття, затвердження або приєднання може заявити, що ця Конвенція застосовуватиметься до всіх її територіальних одиниць або до однієї чи більше з них.

2. Така держава у будь-який інший час після цього заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може поширити дію цієї Конвенції на будь-яку іншу територіальну одиницю, визначену в цій заяві. Стосовно такої територіальної одиниці Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, може стосовно будь-якої територіальної одиниці, визначеної в цій заяві, бути відкликана шляхом подання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного періоду від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 26

1. Стосовно держави, яка у питаннях опіки має дві чи більше правових систем територіального застосування:

- a) посилення на законодавство про місце постійного проживання осіб або на законодавство про громадянство осіб тлумачиться як таке, що стосується правової системи, визначеної чинними у цій державі

правилами, або у разі відсутності таких правил - правової системи, що якнайбільш стосується відповідної особи;

- b) посилання на державу походження або на запитовану державу тлумачиться як таке, що стосується у відповідних випадках територіальної одиниці, де було ухвалене рішення, або територіальної одиниці, де запитується визнання чи виконання рішення або поновлення опіки.

2. Пункт 1а цієї статті також застосовується *mutatis mutandis* до держав, які у питаннях опіки мають дві чи більше правових систем особистого застосування.

Стаття 27

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання може заявити про те, що вона застосовуватиме одне чи більше застережень, передбачених у пункті 3 статті 6, у статті 17 і статті 18 цієї Конвенції. Жодне інше застереження не дозволяється.

2. Будь-яка Договірна Держава, яка заявила застереження згідно з попереднім пунктом, може повністю або частково відкликати його шляхом подання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи. Відкликання набирає чинності від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 28

Наприкінці третього року від дати набрання чинності цією Конвенцією та на свою власну ініціативу у будь-який

інший час від цієї дати Генеральний секретар Ради Європи пропонує представникам центральних органів опіки, призначених Договірними Державами, зібратися для обговорення та полегшення функціонування цієї Конвенції. Будь яка держава-член Ради Європи, яка не є Стороною цієї Конвенції, може бути представлена спостерігачем. Про роботу кожного такого засідання складається доповідь, яка надсилається Комітету міністрів Ради Європи для інформації.

Стаття 29

1. Будь-яка Сторона може у будь-який час денонсувати цю Конвенцію шляхом подання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного періоду від дати отримання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 30

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє держави-члени Ради та будь-яку державу, що приєдналася до цієї Конвенції, про:

- a) будь-яке підписання;
- b) заду на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або будь-якого документа про прийняття, затвердження чи приєднання;
- c) будь-яку дату набрання чинності цією Конвенцією у відповідності до статей 22, 23, 24 і 25;

- d) будь-яку іншу дію, будь-яке повідомлення чи сповіщення, які стосуються цієї Конвенції.

На посвідчення чого нижчепідписані належним чином на те уповноважені представники підписали цю Конвенцію.

Вчинено у Люксембурзі двадцятого дня травня місяця 1980 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цієї Конвенції кожній державі-члену Ради Європи та будь-якій державі, якій запропоновано приєднатися до цієї Конвенції.